

ความกตัญญู พาสู่เส้นทางธรรม

แม้คุณยายจะมีพี่น้องพ่อแม่เดียวกันหลายคนก็จริง แต่ชีวิตในครอบครัวราบรื่นเป็นปกติสุข แม่ไม่เคยขัดใจพ่อ พ่อก็ไม่ประพฤติเสเพลให้แม่เสียใจอะไร ที่มีปัญหาอยู่บ้างก็ตรงที่พ่อชอบกินเหล้าทุกเย็นเย็นละ ๑๐ สตางค์ในสมัยนั้น ถึงจะกินแล้วมีเงินเมาไปบ้าง แต่พ่อไม่เคยกล่าวถ้อยคำหยาบคาย ดุด่าลูกเหมือนชาวบ้านคนอื่นที่กินเหล้าเมา เวลาปกติพ่อก็จะไม่พูดคำหยาบใด ๆ กับลูก ความดีพิเศษเรื่องนี้เองทำให้ลูก ๆ เคารพพ่อมาก แต่แล้วเรื่องที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น

ความเป็นมาของเรื่องมีดังนี้ เวลานั้น คุณยายมีอายุประมาณ ๑๒ ปี คือนั้นประมาณเวลาหนึ่งทุ่ม หลังจากพ่อกินเหล้าประจำวันมีเงินเมาแล้วก็ล้มตัวนอนบนแคร่ในคอกควายใต้ถุนบ้าน ทำหน้าที่เฝ้าเช่นทุกคืน แต่วันนี้พ่อยังนอนไม่หลับซ้ายังบ่นพึมพำ ๆ ตามประสาคนเมา ส่วนแม่กับลูก ๆ อยู่กันบนบ้าน แม่คงรำคาญ จึงส่งเสียงแกล้งล้อเลียนลงไปว่า

“เฮ้า...นกระจอก อาศัยวังเขาอยู่ ยังส่งเสียงบ่น”

เนื่องจากพ่อเป็นคนมีปมด้อยแฝงอยู่ในใจเพราะก่อนแต่งงาน พ่อเป็นคนจน แม่รวยกว่ามาก ททรัพย์สมบัติส่วนใหญ่ในครอบครัวจึงมาจากสมบัติของแม่ คำพูดของแม่ที่กล่าวว่า “อาศัยรังเขายู่” จึงทำให้พ่อโกรธมาก เหมือนงูถูกตีขวิดหาง ส่งเสียงดังลั่นขึ้นมาจากข้างล่าง

“ลูก ๆ ทุกคนไต่ยมั้ย แม่มีงดาฏ!”

เสียงพ่อดังมาก ลูกทั้งหมดรู้กันดีว่า ขณะนั้นพ่อกำลังโกรธจัด จึงพากันเียบกริบ พ่อส่งเสียงถามซ้ำเท่าใด ๆ ก็ไม่มีใครกลัดอบ เสียงพ่อก็ยังดังขึ้นทุกที คุณยายเห็นว่าถ้าปล่อยเหตุการณ์เป็นไปดังนี้ พ่ออาจจะขึ้นบันไดมาทุบตีแม่ เพราะความหวังแม่ คุณยายจึงพุดออกไปว่า

“พ่อ พ่อ แม่เขาไม่ได้ว่าอะไรพ่อหรอก”

ไต่ยมเสียงลูกตอบในทำนองเข้าข้างแม่ดังนี้ ยิ่งเหมือนเอาน้ำมันราดกองไฟ พ่อยิ่งโกรธหนัก เปลี่ยนจากโกรธแม่มาเป็นโกรธลูกแทน พ่อตวาดลั่นว่า

“เออ...ลูกทุกคนว่าแม่ไม่ได้ด่าฏ ให้พวกมีงูหนวกหาร้อยชาติ”

แต่ไหนแต่ไร พ่อไม่เคยกล่าวคำหยาบคายสาปแช่ง มาคราวนี้พ่อถึงกับแข่งออกมา คุณยายรู้สึกตกใจเหมือนถูกสายฟ้าฟาด เพราะมีความเชื่อกันอยู่ว่า คำของพ่อแม่ที่กล่าวกับลูกเป็นคำพุดศักดิ์สิทธิ์ นัก ใครถูกพ่อแม่แข่งมักจะเป็นไปตามนั้น และเรื่องครั้งนี้ ลูกคนอื่น ๆ เขานิ่งเียบกันอยู่ มีแต่คุณยายเป็นคนพุดเพียงคนเดียว คุณยายจึงรู้สึกเกรงกลัวจับใจ คิดอยู่แต่ว่า “ตายแล้ว ชาติต่อ ๆ ไปเราคงจะถูหนวกแน่ ๆ”

ความกลัวเรื่องนี้เกิดขึ้นกะทันหันรุนแรง ใจจึงคิดวนเวียนหาทางช่วยตนเอง คิดจะลงไปขอขมาโทษจากพ่อเดี๋ยวนั้น ก็เกรงพ่อจะโกรธหนักขึ้นไปอีก นึกถึงธรรมเนียมของชาวบ้านย่านนั้น เห็นเขาขอขมาขอขมาคนเจ็บก่อนตาย จึงคิดเอาไว้ว่า “เราจะเอาไว้ขอขมาก่อนพ่อตายก็แล้วกัน” พอลึกได้ดังนี้ทำให้สบายใจขึ้น

เรื่องคำของพ่อแม่มีความศักดิ์สิทธิ์สำหรับลูกนี้ คนโบราณมิได้ชี้แจงเหตุผลเอาไว้ แต่น่าจะพอสันนิษฐานได้ว่า โดยปกติพ่อแม่จะเป็นผู้มีความรักความหวังดีต่อลูกเป็นที่สุด เรื่องจะคิดให้ลูกเดือดร้อนเสื่อมเสียพ่อแม่จะไม่กระทำ ไม่ว่าลูกคนนั้นจะทำทุกข์ร้อนให้ท่านมากมายเพียงใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงเปรียบเทียบไว้ว่า พ่อแม่เป็นทั้งบูรพาจารย์ เป็นเทวดา เป็นพรหม และเป็นพระอรหันต์ของลูก

เป็นบูรพาจารย์ (คำว่า บูรพะ มาจากคำว่า ปุพพะ แปลว่า ก่อน) แปลว่าเป็นครูคนแรกก่อนคนอื่น คือท่านจะสอนให้ลูกรู้ถึงการกิน การนอน การขับถ่าย การยิ้มแย้ม เล่นหัว การคว่ำ การนั่ง การยืน การเดิน การพูด ฯลฯ เกือบทุกอย่าง

เป็นเทวดาของลูก เทวดามีคุณธรรมอย่างใด พ่อแม่ก็มีคุณธรรมอย่างนั้นต่อลูกเช่นเดียวกัน เทวดามีหิริ มีโอตตปัปะ และมีกรบรีจาค เป็นพื้นฐานของจิตใจ โดยเฉพาะเรื่องการบริจาคสิ่งต่างๆ ให้ลูก พ่อแม่จะให้ได้ไม่มีที่สิ้นสุดแม้กระทั่งชีวิต

เป็นพรหมของลูก คุณธรรมของพรหมคือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

- เมตตา คือความปรารถนาให้เป็นสุข เมื่อลูกยังเล็ก พ่อแม่ก็จะดูแลระดับประคองช่วยเหลือให้ได้รับความสุขทุกประการ แม่ลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ไม่ต้องตามดูแลแล้ว ความเมตตาที่ยังไม่จางหายไปจากใจของพ่อแม่

- กรุณา คือการช่วยให้พ้นจากความทุกข์ ถ้าลูกเจ็บไข้ได้ป่วย มีทุกข์ร้อนอย่างใดที่อยู่ในวิสัยจะช่วยเหลือได้ พ่อแม่จะไม่ละเลยเป็นอันขาด ต้องเข้าบรรเทาทุกข์นั้นเต็มความสามารถ

- มุทิตา คือความพลอยยินดีปลื้มเมื่อเห็นลูกได้รับความสุข ความเจริญ ได้ดีมีลาภ ยศ สรรเสริญ คนในโลกน้อยคนนักที่จะชื่นชมยินดีในความสุข ความเจริญของผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ ส่วนมากมักจะมีความรู้สึกริษยาชอนแอนแฝงอยู่เบื้องหลัง มีแต่ความรู้สึกของพ่อแม่เท่านั้นที่เป็นมุทิตาแท้จริง แม้ไม่เปล่งเป็นคำพูดออกมา ใจท่านก็คิดอยู่ตลอดเวลา

- อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลางวางเฉย เมื่อเวลาลูกเป็นผู้ใหญ่ไปแล้ว เขาย่อมเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจอะไร ๆ ของเขาเอง หากเกิดความผิดพลาดและไม่อยู่ในวิสัยที่พ่อแม่จะช่วยเหลือได้ ท่านก็ไม่ซ้ำเติมวางใจเป็นอุเบกขา ดังนี้ เป็นต้น

เป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ในบ้านของลูกจริง ๆ จิตใจของท่านทั้งสองที่มีต่อลูก ไม่มีความโลภอยากได้อะไร ๆ จากลูก มีแต่จะให้สมบัติของท่านแก่ลูก

สรุปแล้ว เมื่อพ่อแม่เป็นทั้ง บุรพาจารย์ เทวดา พรหม และ พระอรหันต์ของลูกดังนี้ ลูกผู้ใดประพฤติในเรื่องที่ไม่สมควรต่อท่าน จนกระทั่งให้ท่านตำหนิติเตียนแข่งด่าแล้ว ต้องถือว่าเป็นกรรมหนัก และกรรมนั้นเองจะลงโทษผู้นั้นให้ได้รับความเสื่อมความวิบัติโดยทันที เลยดูเหมือนว่า คำพูดของพ่อแม่เกิดความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา

๒ ปีต่อมา คุณยายอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่น พ่อเริ่มล้มเจ็บกระเสาะ-กระแสะเรื้อรังด้วยโรคชรา เจ็บป่วยอยู่ประมาณเกือบปี วันที่พ่อจะถึงแก่กรรม เช้าวันนั้นคุณยายเป็นคนป้อนข้าวให้พ่อ พอป้อนเสร็จสักครู่ ก็เห็นพ่อเหลืออกตาขึ้น คุณยายไม่ทราบว่าเป็นอาการ “ตากลับ” เป็นอาการของคนใกล้ตาย ไม่เฉลียวใจอย่างใด เมื่อจัดให้พ่อนอนแล้วก็พายเรือออกจากบ้านเพื่อไปดูต้นข้าวที่ในนา รับผิดชอบงานแทนพ่อตามนิสัยคนขยันเช่นที่เคยปฏิบัติ ถอนหญ้าถอนกกที่ขึ้นรกแยงอาหารต้นข้าวบ้าง เก็บผักบุ้ง ผักแพงพวยที่ทอดยอดอ่อน ๆ มาให้แม่ทำกับข้าวบ้าง

พอกลับมาถึงบ้าน พ่อสิ้นใจเสียแล้ว แม่และลูกคนอื่น ๆ ซึ่งอยู่พร้อมหน้ากันที่บ้านได้พากันขอขมาพ่อก่อนสิ้นใจจนหมดทุกคน มีแต่คุณยายคนเดียวกลับไม่ทัน รู้สึกทั้งเสียใจที่พ่อจากไป ทั้งเสียใจเพราะนึกถึงคำสาปแช่งของพ่อเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว ให้หนูหนักหำร่อยชาติ

คราวนี้คุณยายเกิดความกลัวอย่างหนักหน่วง มีความว่าวุ่นสับสนใจจนสุดประมาณได้ ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งพาปรึกษาหารือกับผู้ใด ฝ้าแต่สวดมนต์อ้อนวอนให้พ่อมาหาในความฝัน จะได้ถือโอกาสกราบขอขมา แต่คุณยายก็ไม่ได้พบเห็นพ่อในความฝันเลยแม้แต่คืนเดียว ยิ่งหลายเดือนผ่านไป คุณยายก็ยิ่งกระวนกระวายหนักขึ้น ได้แต่ร้องไห้จนไม่มีน้ำตา

จะร้อง แม้จะช่วยกันจัดงานศพไปตามประเพณี ที่วัดใกล้บ้านไปเรียบร้อยแล้ว คุณยายก็ยังคงไม่หายทุกข์โศกด้วยความกลุ้มใจสาปแช่งดังกล่าวดังกล่าว แต่ไม่ได้บอกให้ผู้ใดทราบ พวกญาติผู้ใหญ่คิดว่าคุณยายเสียใจในความตายของพ่อ ก็พากันปลอบโยนบอกว่า ให้คุณยายอดส่ำทำบุญใส่บาตร แล้วอุทิศแผ่ส่วนกุศลไปให้บ่อย ๆ พ่ออยู่ทางโน้นจะได้อนุโมทนา

คำว่า ทางโน้น ทำให้คุณยายเกิดความสนใจขึ้นมา แต่พอซักถามว่าทางโน้นคือที่ไหน ก็ไม่มีญาติผู้ใหญ่คนใดตอบได้ บอกแต่เพียงว่า ทำดีก็ได้ไปอยู่สวรรค์ ทำชั่วก็ต้องไปตกนรก เมื่อถามต่อว่านรกสวรรค์อยู่ที่ไหน ก็ไม่มีใครตอบได้ คุณยายเฝ้าวนเวียนถามตนเองว่านรกสวรรค์อยู่ที่ใดกัน อยากไปตามหาพ่อ พบแล้วจะได้ขอมาโทษ

วันเวลาผ่านไปจากเดือนเป็นปี คุณยายก็ไม่เคยลืมเรื่องนี้ เมื่อยังไปนรกสวรรค์ไม่ได้ก็เฝ้าแต่รอคอยให้พ่อมาเข้าฝัน พ่อก็ไม่เคยมาเอาเสียเลย

เวลานั้นไม่รู้จักใครว่ามีความรู้ทางธรรมบ้าง โดยเฉพาะการปฏิบัติธรรม ในหมู่บ้านย่านนั้น จึงไม่สามารถอธิบายให้คุณยายเข้าใจได้ว่า คนที่ตายแล้ว ถ้าต้องถูกลงโทษอยู่ในนรก ย่อมเหมือนถูกจองจำ ถูกคุมขังอยู่ในคุกตะราง ต้องรับแต่โทษทัณฑ์ทรมานต่าง ๆ มีที่คุมขังแน่นหนา ไม่มีการอนุญาตหรือเปิดโอกาสปล่อยตัวให้ไปพบกับใคร ๆ และอยู่ห่างไกลจากโลกมนุษย์มากมายนัก ผู้ตายจึงไม่สามารถกลับมาหาญาติได้

ส่วนผู้ทำดีตายแล้วไปอยู่ในสวรรค์ เวลาในสวรรค์ช้ามามากเมื่อเทียบกับเวลาในเมืองมนุษย์ เพียงสวรรค์ชั้นต้นที่เรียกว่า ชั้นอาตุมหารายิกา

วันหนึ่งคืนหนึ่งในที่นั่นเทียบได้กับ ๕๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น เพียงผู้ตายไปเกิดที่นั่นแล้วเดินชมที่อยู่ของตนเพียงครู่เดียว จะเป็นเวลาหลายสิบปีในโลกเรา กว่าผู้ตายจะนึกถึงเรา คิดกลับมาเยี่ยม เราคงตายไปนานแล้ว

สำหรับพวกที่ตายแล้วกลับมาเยี่ยมหรือเข้าฝันหมู่ญาติ ส่วนใหญ่เกิดในภูมิเปรตและอสุรกาย หรือไม่ก็พวกภุมเทวดา (เทวดาที่อยู่ตามพื้นดิน จอมปลวก หรือศาลพระภูมิ) พวกนี้ไม่มีผู้ควบคุม ไม่มีใครลงโทษ มีแต่อำนาจกรรมของตนเองบันดาลให้ต้องทุกข์ทรมาน หรือสุขสบายเล็กน้อย พอนึกถึงหมู่ญาติได้ ก็จะมาเยี่ยมมาหา มาเข้าเฝ้าขอให้ช่วยเหลือเรื่องนั้นเรื่องนี้